

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

до законопроекту згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України

1. Назва законопроекту

Проект Закону України «Про внесення змін і доповнень до Податкового кодексу України та інших законів України з метою детінізації економіки та справедливого застосування фізичними особами-підприємцями (ФОП) реєстраторів розрахункових операцій» (реєстр. № 4468-1 від 21.12.2020), внесений народним депутатом України Дирдіним М. Є. (далі – законопроект).

2. Завдання законопроекту

Законопроектом передбачається внести зміни до Податкового кодексу України (далі – Кодекс), відповідно до яких:

- збільшується обсяг доходу, з досягненням якого пов'язана можливість перебувати на I, II або III групі спрощеної системи оподаткування, з 167, 834 та 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (далі – МЗП), на 200, 1000 та 1400 МЗП відповідно;

- збільшується з 0,2 до 1 га загальна площа земельних ділянок та з 300 до 400 квадратних метрів загальна площа нежитлових приміщень (споруд, будівель) та/або їх частин, які можуть здаватись в оренду платниками єдиного податку I-III груп;

- для фізичних осіб – підприємців (далі – ФОП) - платників єдиного податку I та II груп і платників єдиного податку III групи, які не є платниками податку на додану вартість, у разі реєстрації Книги обліку доходів (форма та порядок ведення якої затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику) у встановленому порядку та її щоденного ведення, записи в зазначеній Книзі є первинним (оперативний) обліком результатів роботи і достатньою підставою для формування показників податкової звітності;

- запроваджується обов'язок використання реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій (далі – РРО/ПРРО) для платників єдиного податку I групи, у разі продажу товару або послуги, ціна яких становить більше 3 розмірів МЗП (18000 грн).

Також вносяться зміни до:

- пункту 14 статті 9 Закону України від 06.07.1995 № 265 «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», згідно з якими надається можливість не застосовувати РРО/ПРРО всім суб'єктам господарювання при здійсненні продажу товару або послуги, ціна яких становить не більше 3 розмірів МЗП (18000 грн).

- Закону України від 05.04.2001 № 2346 «Про платіжні системи та переказ коштів» в частині визначення терміну «банківська система дистанційного обслуговування».

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат [58E2D9E7F900307B040000099F72E008EA48300](#)

Підписувач [Воробей Світлана Іванівна](#)

Дійсний з [30.04.2020 12:26:18](#) по [30.04.2022 12:26:18](#)

Міністерство фінансів України

11110-05-3/347 від 05.01.2021

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

Прийняття законопроекту може призвести до втрат бюджетів усіх рівнів.

Водночас суб'єктом законодавчої ініціативи не надано відповідних фінансово-економічних розрахунків до законопроекту.

4. Варгісна величина впливу на показники бюджетів

За розрахунками Мінфіну:

- у разі збільшення обсягу доходів платників спрощеної системи оподаткування I групи зі 167 до 200 МЗП (у 2021 році – з 1,0 до 1,2 млн грн) приблизні втрати складатимуть 66,1 млн грн (перехід платників з II на I групи єдиного податку);

- у разі збільшення обсягу доходів платників спрощеної системи оподаткування II групи з 834 до 1000 МЗП (у 2021 році – з 5,0 до 6,0 млн грн) приблизні втрати складатимуть 98,5 млн грн (перехід платників з III на II групи).

Оцінити втрати доходів у разі переходу платників із загальної системи оподаткування в спрощену систему оподаткування (III групу) неможливо, оскільки відсутні відповідні дані для розрахунку.

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття

Реалізація законопроекту не потребуватиме фінансових витрат з державного та місцевих бюджетів.

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Суб'єктом права законодавчої ініціативи не додано фінансово-економічного обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) в порушення вимог частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України.

7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту

Пропозиція щодо збільшення лімітів граничних доходів для суб'єктів, що перебувають на спрощеній системі оподаткування не підтримується виходячи з наступного.

Результати декларування ФОП – платниками єдиного податку доходів, отриманих у 2019 році, свідчать про достатність чинних граничних обсягів доходу для перебування на кожній групі спрощеної системи оподаткування.

- I група, 208,5 тис. ФОП задекларували близько 22,1 млрд грн, що в середньому становить 106 тис. грн на одного підприємця (ліміт становив 300 тис. грн);

- II група, 627,7 тис. ФОП задекларували близько 374,1 млрд грн, що в середньому становить 596 тис. грн на одного підприємця (ліміт становив 1,5 млн грн);

- III група:

13,3 тис. ФОП з реєстрацією ПДВ задекларували близько 22,8 млрд грн, що в середньому становить 1,7 млн грн на одного підприємця (ліміт становив 5,0 млн грн);

514,1 тис. ФОП без реєстрації ПДВ задекларували близько 378,2 млрд грн, що в середньому становить 736,0 тис. грн на одного підприємця (ліміт становив 5,0 млн грн);

13,6 тис. юридичних осіб з реєстрацією ПДВ задекларували близько 18,7 млрд грн, що в середньому становить 1,4 млн грн на одну юридичну особу (ліміт становив 5,0 млн грн);

151,9 тис. юридичних осіб без реєстрації ПДВ задекларували близько 85,7 млрд грн, що в середньому становить 564,2 тис. грн на одну юридичну особу (ліміт становив 5,0 млн грн).

Разом з тим, відповідно до Закону України від 30.03.2020 № 540 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» граничні обсяги доходу для платників єдиного податку було збільшено до 1 млн грн для I групи, до 5 млн грн для II групи та до 7 млн грн для III групи, а відповідно до Закону України від 01.12.2020 № 1017 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо лібералізації застосування реєстраторів розрахункових операцій платниками єдиного податку та скасування механізму компенсації покупцям (споживачам) за скаргами щодо порушення встановленого порядку проведення розрахункових операцій частини суми застосованих штрафних санкцій» їх «прив'язано» до розміру МЗП, що фактично призведе до щорічного збільшення таких обсягів.

Крім того, на сьогодні практика справляння єдиного податку платниками III групи – як ФОП, так і юридичними особами свідчить про залучення цих платників до застосування схем ухилення від оподаткування.

Отже, підвищення граничних обсягів доходу разом з наданням можливості перебувати на спрощеній системі оподаткування більшій кількості суб'єктів господарювання призведе до поширення схем ухилення від оподаткування та, відповідно, зменшення надходжень до бюджетів.

Пропозиція щодо запровадження норми, згідно з якою, у разі реєстрації Книги обліку доходів у встановленому порядку та її щоденного ведення, вона буде достатньою підставою для формування показників податкової звітності, не відповідає пункту 44.1 статті 44 Кодексу, відповідно до якого для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Платникам податків забороняється формування показників податкової звітності на підставі даних, не підтверджених вище визначеними документами.

Таким чином, реалізація норм законопроекту може призвести до неоднозначного трактування норм законодавства.

Одночасно слід зазначити, що Законом України від 14.07.2020 № 786 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо функціонування електронного кабінету та спрощення роботи фізичних осіб – підприємців» з 1 січня 2021 року передбачено скасування вимоги щодо обов'язкової реєстрації Книги обліку доходів та Книги обліку доходів та витрат.

При цьому, ФОП та фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, зобов'язані вести облік доходів і витрат. Облік доходів і витрат може вестися в паперовому та/або електронному вигляді, у тому числі через електронний кабінет. Типова форма, за якою здійснюється облік доходів і витрат, та порядок ведення такого обліку визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

ФОП – платники єдиного податку I та II груп та платники єдиного податку III групи, які не є платниками податку на додану вартість, ведуть облік у довільній формі шляхом помісячного відображення отриманих доходів.

ФОП – платники єдиного податку III групи, які є платниками податку на додану вартість, ведуть облік у довільній формі шляхом помісячного відображення доходів та витрат. Облік доходів та витрат може вестися в паперовому та/або електронному вигляді.

В частині збільшення з 0,2 до 1 га загальної площі земельних ділянок та з 300 до 400 квадратних метрів загальної площі нежитлових приміщень (споруд, будівель) та/або їх частин, які можуть здаватись в оренду платниками єдиного податку слід зазначити таке.

Реалізація пропозиції несе ризики використання переваг спрощеної системи оподаткування з метою ухилення від оподаткування середнім та великим бізнесом, а також утворення схем податкової оптимізації. Отже, реалізація зазначеної норми може призвести до зменшення надходжень до бюджетів у зв'язку з переходом ФОП із загальної системи оподаткування на спрощену.

Водночас слід зазначити, що прийнятим Верховною Радою України Законом України від 17.12.2020 № 1117- IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збору даних та інформації, необхідних для декларування окремих об'єктів оподаткування» внесено зміни до підпункту 291.5.3 пункту 291.5 статті 291 Кодексу, якими, зокрема, площу нежитлових приміщень, яка може здаватись в оренду платниками єдиного податку збільшено з 300 до 900 квадратних метрів.

Щодо відмінити обов'язку застосування РРО/ПРРО суб'єктами господарювання, що реалізують товари (надають послуги), ціна яких не перевищує 3 розмірів МЗП.

Такий підхід є економічно необґрунтованим в частині зазначеної ціни (авторами не надано обґрунтування саме такого розміру ціни товару), а реалізація зазначеної норми може призвести до штучного ухилення від використання РРО/ПРРО для обліку реальних сум проданих товарів/наданих послуг шляхом незначного зниження їх ціни. Водночас в умовах скасування попереднього програмування та відміни обов'язку реалізовувати товари лише за умови наявності цінника, реалізацію товарів запропонованим методом не можливо буде відслідковувати.

Запровадження обов'язку використання РРО/ПРРО для платників єдиного податку I групи є економічно недоцільним, оскільки до зазначеної групи відносяться лише самозайняті ФОП, що не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню, обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 167 МЗП, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року. Таким чином, введення додаткових обов'язків для I групи єдиного податку буде обтяжливим та нераціональним.

Крім того, зазначений законопроект не підтримується в частині необґрунтованого звільнення від обов'язкового вже на сьогоднішній день застосування РРО/ПРРО підприємцями, що перебувають на загальній системі оподаткування, та підприємцями-спрощенцями, які здійснюють ризикові види діяльності, зокрема, реалізацію технічно складних побутових товарів, що підлягають гарантійному ремонту; реалізацію лікарських засобів, виробів медичного призначення та надання платних послуг у сфері охорони здоров'я; реалізацію ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів.

Враховуючи вищевикладене, проект Закону України «Про внесення змін і доповнень до Податкового кодексу України та інших законів України з метою детінізації економіки та справедливого застосування фізичними особами-підприємцями (ФОП) реєстраторів розрахункових операцій» (реєстр. № 4468-1 від 21.12.2020), внесений народним депутатом України Дирдіним М. Є., не підтримується.

**Заступник Міністра
фінансів України**

Світлана ВОРОБЕЙ